

אברהם קאטליאר

א.
מסכת דרך ארץ החדשה

עם
פירוש רשי ותוספות

ב.
מחזור קטן

כולל

- (1) הגדה לפסח, - לפי נוסח אמעריקא
- (2) אקדמות - משלוח מנות לרב ד"ר גריעז מביית הכנסת הרפורמי תפארת ישראל
- (3) פיוטים - לראש השנה ולכל השנה.

ג.
ילקוט חדש

יכלכל

מאמרים, שירים, מלתא דבדיחותא לפורים ולכל השנה, בעברית ויהודית
שהופיעו במ"ע בומנים שונים.

מסכת

דרך ארץ (החדשה)

עם

פירוש רש"י ותוספות

מאת

אברהם קאטליאר

(יליד טראשקון פלך קאוונא)

כעת בקליוולאנד אהייא אשר באמריקה הצפונית

תל-אביב-א"י

תרפ"ז

דפוס א. איתן וס. שושני

מכתבי תהלה

מגדולי חכמי ישראל וסופריו בשפת צרפת, אנגלית ועברית

מכתב תהלה מהכהן הגדול מאחיו הרב החכם הנאור חובב ציון האמיתי
דר' צדוק הכהן מפאריז, רב הכולל למדינות צרפת

LE GRAND RABBIN
DU CONSISTOIRE CENTRAL
DES ISRAELITES DE FRANCE.

Paris, le 14 Décembre 1898
17 Rue St. George

Monsieur,

Je vous remercie de l'envoi gracieux de votre ouvrage מסכת דרך ארץ החדשה
Dès que mes trop nombreuses occupations me permettront, je le parcourrai vo-
loñtiers. Mais je peux vous dire dès maintenant que les quelques pages que j'ai
lues rapidement m'ont prouvé que l'auteur est spirituel et qu'il connaît à fond nos
coreligionnaires du Nouveau Monde envers lesquels il est peut-être un peu sévère.

Agréé, Monsieur, mes sentiments très distingués.

M. Cotlar, Cleveland,

ZADOC KOHN

העתקה בשפת אשכנז

Paris, den 14 December 1898.

Geehrter Herr!

Ich bin Ihnen sehr dankbar fuer die lebenswuerdige Zusendung Ihres Werkes.
Sobald meine zahlreichen Beschaeftigungen es mir erlauben werden, werde ich
es gern durchlesen. Aber schon jetzt kann ich Ihnen sagen, dass die wenigen
Seiten welche ich fluechtig durchgelesen habe, mir bewiesen haben, dass der
Verfasser geistreich ist und dass er unsere Glaubensgenossen der neuen Welt
gruendlich kennt, gegen welche er vielleicht etwas zu streng ist.

Empfangen Sie geehrter Herr meinen besten Dank.

ZADOC KOHN

מכתב תהלה מחברת כל ישראל חברים בפאריז, אלליאנס איזראעליט אוניווערזל

ALLIANCE ISRAELITE UNIVERSELLE

RUE DE TREVISE, 35.

Paris, le 9 Déc. 1898.

Monsieur,

Nous avons reçu votre lettre ainsi que le petit opuscule que vous nous
avez adressé. Nous avons lu avec beaucoup d'intérêt cette mordante critique des
moeurs juives en Amérique. La forme humoristique sous laquelle vous présentez
cette étude est extrêmement amusante. Nous vous remercions de l'envoi de ce
livre, nous le placerons dans notre bibliothèque.

Agréé, Monsieur, l'assurance de nos meilleurs sentiments.

Monsieur A. Cotlar, Cleveland, O.

LE SECRETAIRE
MIFAN

על התורה
כמה עתה סליחה ופתיחות
על חטאי ופגעי
אמיתים הם השופטים
אשר אתם עתה ואתם קודמים
אשר אתם עתה ואתם קודמים
אשר אתם עתה ואתם קודמים

העתקה בשפת אשכנז

Paris, den 9 December, 1898.

Geehrter Herr!

Wir haben Ihren Brief empfangen, sowie auch das kleine Werkchen, welches Sie uns zugeschickt haben. Wir haben mit vielem Interesse diese beisehende Kritik der israelitischen Sitten in Amerika gelesen. Die humoristische Form in welcher Sie diese Studie darbieten, ist ausserordentlich amuesant. Wir sind Ihnen fuer die Zusendung dieses Werkes sehr dankbar. Wir werden ihm in unserer Bibliothek einen Platz einraeumen.

Empfangen Sie Geehrter Herr unseren besten Dank.

Der Sekretær

מכתב תהלה מהרב החכם התלמודי הנאור, המלומד הגדול בספרות העמים.

העורך דין דר' אהרן האהן

Dr. AARON HAHN

Attorney and Counsellor at Law

Office, Room 331 Society For Savings Bldg.

Cleveland, O., April 23d, 1899.

Mr. Abraham Kotlar, City.

Dear Sir: Your book «Derech Erez Hachadosho» was read by me with great pleasure and I do not hesitate to say it is an excellent parody of the Talmud and full of good humor, with irony, satire and keen observation of the moral conditions of the country. In reading it I was reminded of the «Massecheth Purim» written in the 14th century by Kalonymos ben Kalonymos. I do not hesitate to say that your work is superior to that of Kalonymos in so far as he imitated merely the plain Passover Hagada in a humorous free style while you show in your writings a most admirable proficiency and versatility in the imitation of the Talmudical mode of expression of ideas. You are a master in all its niceties and peculiarities. There may be some who will find fault with your travesty from a dogmatical standpoint but that will not and can not detract one iota from its literary merit. Hoping that your literary works will find the appreciation they deserve, I remain,

Truly yours,

Dr. AARON HAHN

הספר השנתי בשם «ספרת ציון» בחלק הבקרת מהרב החכם הסופר המצוין

ר' אפרים דינאר רך (צד 52) כותב כדברים האלה:

«מסכת דרך ארץ» (החדשה) עם פירוש רש"י ותוספות מאת אברהם קאטלאר.

יליד טראשקון, פלך קאוונא, כעת בקליוולאנד אהייא אשר באמריקה הצפונית, ווארשא תרניח עם תמונת המחבר.

התנצלות המחבר, כי לא הלך לרעות בשדה אחר ולא שם בכליו מאומה ממסכת

אמריקה לה' ראוענצווייג, אך למותר, יען כלנו קראנו כבר את מחברתו בשנת תרנ"א

במ"ע פאלקספריינד, ואחרי כן במחברת מיוחדת (פיטסבורג תרנ"ג) וספרו של ראוענצווייג

נדפס זמן רב אחריו.

המסכת הזאת, אף כי כתובה היא בשפת התולים, אכן כל יודע את הארץ הזאת לכל פרטי מגרעותיה יודה, כי ימצא במחברת הזאת המון ציורים יפים ותמונות נאמנות מחיי העם. סגנון השפה התלמודית טוב מאד, ולא נופל הוא בערכו ממס' פורים ומס' ענינות.

הכתובים אשר בחר המחבר לחצי התוליו, קולעים אל המטרה.

הפיוטים, ההגדה והאקדמות לא נופלים המה מהמסכת הן בענינם והן בשפתם, ורק

מגרעת אחת נמצא במחברת הזאת, כי קטנה היא לפי ערכה הרב.

הפאלקספריינד מן 9 דעצעמבער משנת 1898 כותב:

ידידנו היקר וכו' מר אברהם קאטליאר מקליוולנד, בא לכאן ותלמודו בידו, הוא ספר היקר «מסכת דרך ארץ החדשה». אשר און, חקר ויחבר בסגנון לשון התלמוד ובמיטב הגיון, המסכת הזאת נדפסה בשכר הימים בה«פאלקספריינד», ועוד אן בלעוה הקוראים כבכורה בטרם קיץ, ועתה הוציאה המחבר בהוצאה שניה בעיר ווארשא בדפוס משובה ומפואר על נייר טוב ויפה ובהוספת, פלקים שלמים ותקונים חדשים. וגם שם עליה נוספות «הגדה של פסח» ואקדמות, בתמונה פרדית אשר ישיתו עליה לזית חן.

כל משכיל על דבר הבחור, במשנת חכמים ומטעמי, התלמוד ערבים אל חכו יתענג מאד על דברי המסכת החדשה הזאת, כי שם ידו הדה על כל מנהג שוא ותפל ומדה לא נכונה אשר מצאו קן למו בלבנות אחינו יושבי ארצנו, אך לא יטיף אמריו בתוכחת חמה ובשבתו מוסר כי אם בשיחות תלמידי חכמים הנשמעין בנחת, במילי דכדיחותא ובדברי אגדה המושכים את הלב, יבקר בין טוב לרע, ובכל הגה ואומר צפון רעיון עמוק, לעג מר והתול שנון הנוקב וזיורד עד התהום. ולכן מהראוי כי כל מוקירי הספרות העברית והתלמודית יחזיקו ביד המתבר הנכבד ואיש איש מהם יקנה את ספרו במחיר אשר הושת עליו והיה זה שכרו בעד עמלו אשר עמל בה.

הפאלקסאדוואקס» וה«העראלד» מיום 17 פברואר 1898 כותב כדברים האלה:

אייגע העבראישע בראשורע, «מסכת דרך ארץ החדשה», פערפאסט פון אברהם קאטליאר קליוולאנד אהייא, א סאטירישע שילדערונג וועגען אידיש אמעריקאנישען לעבען, דיא נאכאהמונג פון דיא תלמודישע שפראך מיט פירוש רש"י ותוספות, איז זעהר געלונגען, דאס זעלבע קען מען אויך זאגען וועגען דעם אנהאנג צו דייעזע בראשורע, אין וועלכען עס ענטהאלט זיך א הגדה, אקדמות, אונד א פיוט, מיט אויסנאמהע פון אייניגע דרוק פעלערען, וויא צ"ב «ברעב גועים» ד. ויו מיט א חולם וועהרענד עס דארף זיין מיט א שוא, א"ן דאס ווערקל זעהר גוט אונד אינטערעסאנט פיר יעדען לייענאהבער דער העברעאישען הומא-ריסטישען ליטעראטור.

מכתב תהלה מהרב החכם וסופר מהיר מר ש"ב שווארצברג.

עורך ומו"ל מ"ע חדשי «בר המערבי» בניו-יורק.

כבוד ה"ר א קאטליאר, הסופר התרוץ והסאטיריק השנון, ישמרהו צורו!

מכתבו הנכבד וספרו הנעים האירו לנגד עיני וכו'. ספרו היקר מצא חן בעיני מאד

והוא טראוועסטיא מלאכת אמן מופלג, ושם כבודו ישרא' לברכה בספרותנו החדשה על כי העשירה באבן חן כזה. וממעמקי לבי הקרוע קרעים קרעים על מצב סופרינו הנני מברכו כי יראה ברכה בעמלו זה.

מוקיר ערכו היקר דורש שלומו והצלחתו
ש. ב. שווארצבערג

מכתב תהלה. מהרב החכם השלם, סופר מצוין הנודע באהבתו לעמו, ארצו ושפתו. כמר אברהם משה לונץ, עורך ומו"ל ה"ירושלים" וה"לוח ארץ ישראל".

כיא טבת תרנ"ט פנה"ק ירושלים ת"ו.

אדון נכבד! קבלתי את ספרך «מסכת דרך ארץ החדשה» והתענגתי בו ותמורתו הנני שולח לך את ספרי «לוח ארץ ישראל» שמושי וספרותי לשנת תרנ"ט, ואקוה כי אתה תתענג עליו ותבין את תועלתו. וערכו להפצת מדע אה"ק ורעיון הישוב אשר כמו זר נחשב, לדאבונו רבים מאחינו.

ברגשי כבוד ודרישת שלום.
אברהם משה לונץ

הסכמת הרב החכם החוקר והמבקר נפלא וכו'
ה" אברהם דוב זעווילץ שליט"א

בת אלול תרנ"ה קליוולאנד אה"יא.

להסופר הנכבד חכם ושלם נעים סטירות ישראל הר"ר אברהם קאטליאר.
מפלך קאוונא ברוס"א

מנחתך - מנחת עני - «מסכת דרך ארץ החדשה» עם פירוש רש"י ותוספות קבלתי ברצון, ומאד התענגתי עליה, כי מצאתי בה דברים מהודדים, דברים סטירים הסותרים על פני אנשי דהשיכה, ההולכים בדרך קצרה וארוכה, אדם ובהמה רבה האינם יודעים בין ימין לשמאל, ולהבדיל בין קדש לחול, ומשתבחים עוד בעיר, - בין הבהמות ובעיר, כי המת כבר אלהין ועיר, ואתה בידך החזקה גלית את המסכה הנסוכה על פניהם, והעמדתם קבלים לפני רואיהם, כי יביטו על מעוריהם. ומי יתן כי תוסיף ירך להוסיף עוד פרקים (ובלבד שיהיה פרק נאה לך, להם זנאה לעולם...) לפרק את עצמות הנייפרקי עול התורה (ודרך ארץ) ויודוך טובים ובהוכם גם אני היודע לכבד חכמים ולהוקיר רבנן כערכם.

החותם פה קליוולאנד אה"יא במדינת אמעריקא בחדש הששי
א"ד דובזעווילץ

הסכמת הרב החכם סופר מצוין המפורסם לשם כו'
מו"ה דוב אריה פרידמאן שליט"א

רחש לבי דבר טוב.

בהיותי פה קליוולאנד ראיתי ביד ידידי המשכיל ה' קאטליאר מחברת נקובה בשם «מסכת דרך ארץ החדשה» מלאה חצים שנונים וסטירות נפלאות קולעות אל לב אחינו בני ישראל באמעריקא, מעוררות בדיחותא בלב הקורא עד כי כל הקורא אותן יגחך מסוב לב. ולפי דעתי ראוייה היא המחברת הזאת לבוא בקהל למען יתענגו עליה הקוראים, כן לא

נופלים הם בערכם ההגדה של פסח ואקדמות ופיוטים, אשר ביד המחבר, והנני מברך את ידידי המחבר, כי יראה ברכה בפרי ידיו.

הכותב פה קליוולאנד במדינת אה"יא ר"ח ניסן תרנ"ה.

דוב אריה פרידמאן

הסכמת הרב החכם 'עורך ומו"ל' «הפסגה»
ה' זאב וואלף שור שליט"א.

כבוד ידידי התורני והסופר הנעלה מר אברהם קאטליאר, השם יחייתו ויברכהו.

כאשר קראתי עוד בשנת תרנ"א את הפרקים הראשונים של מחברתך «מסכת דרך ארץ החדשה» במה"ע «פאלקספריינד» שמחתי מאד, ואמרתי: מי יתן ויהיה קאטליאר מוסיף לכתוב ויתן לנו דבר שלם, ולכן גדולה היתה שמחתי לראות עתה את כל המסכת הזאת שלמה וכלולה בהדרה ובחילוזה העז.

דבר גדול עשית ידידי במחברתך זאת, כי דברי חידודים והלצה פועלים הרבה להסיר סכלות מלב האדם, ומלבד זאת נתת לנו תמונה נאמנה מחיי אחינו באמעריקא. והדבר הזה לבד די הוא לתת ערך היסטורי לספרך היקר, ומי יתן ותראה גם ברכה חמרית במפעלך זה למען תוכל לעבוד בשדה הספרות גם לימים יבואו.

ידיך המכבד ומוקירך כרום ערך
וו. שור
בעהמ"ח ספר «נצח ישראל».

אל המבקר!

מבקר נכבד! בטרם הנפת חרבך, הרב הבקרת, על ספרי «מסכת דרך ארץ החדשה» הטה אלי אונך ושמע דברים אחדים, ואל באפך תוכיחני לאמר: ראו! הביא לנו איש עברי «מסכת דרך ארץ החדשה» לצחק בנו, אחרי אשר «מסכת אמעריקא» כבר היתה לעולמים. לזאת הנני לגלות אונך, ואזני כל הקוראים, כי «מסכת דרך ארץ החדשה» הופיעה כבר על ידי בשנת תרנ"א עוד בטרם עלתה «מסכת אמעריקא» על דעת מחברה להוציאה לאור. עדים המה החכמים הר, אברהם דוב דובזעווילץ, הר זאב וואלף שור, אשר נתנו ידם לה, ועוד אלפי קוראי מה"ע «פאלקספריינד» אשה בפייטסבורג יעידו, כי כנים דברי וחלילה לי ללקוט בשדה אחר.

אקוה כי עתה שלום תענה, אולם אם גם אחרי הדברים והאמת קרבות תתפוך, ומלפניך משפטי יצא לשבט ולא לחסד, גם אז לא יפול לבי עלי ולא אכרע ברך לפניך ללחך עפר רגליך, לאמר: הנוני נא חנוני, כי לא סופר ולא בן סופר אנכי ולא מאלה לחמי נמצא, ואחרי מי יצאת לרדוף, אחרי איש יהודי פשוט מכל השנה.

כמוני המחבר.

משנחלשו פירוש משנחלש כחם כרעב: **משיקרחו** שנגעש קרחה כביקס משמוק הקלפים וכאם לארץ החדשה לסתתמן כגנות כעשירים ככסף מלא בעד כתר שם טוב... **משיעלימו** משגבנו מעות של דקס: **משיזייפו** משנתנו מעודות מוויפות: **הנמושות** הם גונבי קוסים ועל שם שמשמשין בלילה בחלטה קרי לכן נמושות: **משיפצעו** משעשפה כחם חבורות ופגעים: **משנשבעו** כלומר בבורחין אחר כשצוה:

מאי טעמא לא קרי לה כלומבוש? ואם תאמר הא לא נרסין כלומבוש כתיב ושין אלא קלומבוש כתיב וסמין? ויש לומר דלדושות נטיק וחסרין מתלפין.

מתחילין לבוא לאמעריקא הזקנים משנחלשו הבאראנים והאצילים משיקרחו, הגבאים משיעלימו, ראשי הקהל משיזייפו, הנמושות משיפצעו, אנשי הצבא - משישבעו, החתנים משיבחילו, הכלות משנתחללות, הבוגרות משילבינו, והבתולות משילדו, הבאנקירים משיפסטו את הרגל, הצבועים משיאדימו, ושאר כל אדם משיגרעו. מאימתי הירוק ככל אדם משיבואו ירוקים אחרים.

גמרא מכדי מאן אשכח ארעא חדתא כלומבוש. **מאי טעמא קרי לה אמעריקא** ולא כלומבוש, אמר רב צחקיה משום שיש בה מפלתן של יונקים, מאי משמע כלומבוש נוטריקון כלום בושה יש לכם.

(מאימתי הירוק וכו'), תנא היכא קאי תנא. אקרא קאי דכתיב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם (ויקרא י"ד ל"ד), ארץ זו ארץ החדשה דכתיב והארץ החדשה (ישעיה מ"ו), דאין לך ארץ שאנרחים נחשבין אצלה לבגעים כארץ החדשה, וכתיב והיה הנגע ירקרק (ויקרא י"ג מ"ט) ומסייע ליה לרב חכימא דאמר רב חכימא אורח שבא לארץ החדשה אם ירוק הוא סופו שנעשה אדום כדם דכתיב והיה הנגע ירקרק או אדמדם, ואם אשה היא אינה חייבת בנר שבת דתנן ולא בירוקה שעל פני המים (שבת ל"ג) רב ספרא אמר, חסורי מחסרא והכי קתני אורח הבא מאירופא קודאין לז' ירוק... ועד אימתי נקרא ירוק דמו: והיה הנגע ירקרק, כלומר האוחז שהוא כנגד לנו ארץ המדסה הוא ירקק שנקרא ירוק.

משיבחילו פירוש לשון נפשו בחלש ניו, כלומר אם הכלה נחנה להם את הנדוניא ולא תראה חן בעיניהם: **משנתחללות** כלומר כשתאחזין רעה ותחללה שמה אסובינהו נהנו שיעיהם כעגריה אחרת. לשון אחר **שמתקלקלות** ולא כהיא ל' דהא אין מתקלקלות עד שבאין לארץ החדשה: **משילבינו** שערות ראשין: **משיאדימו** כלומר כשאלמו פניהם מנושה: **משיגרעו** פירוש משנגרע ממונס כביקס לשון לא גרע מעגורחכס דכ' הירוק. **גמרא** מפשח טעמא: **ירוקים** נקראים האורים בארץ החדשה: **כלום בושה יש לכם** כלומר שכל אחד עושה מה שלבו הפך ואינו מתבייש מחכרו: **תנא היכא קאי** כלומר מהיכא קא סליק ואי דמנף מאימתי? **סופו שנעשה אדום כדם** כלומר נעשים שוככים יסוקלין אותו כהגיס עד שזופקין את

ומלגלין על דברין. חסלו כוה מדבר כשכל ודעת כוה נחש כשום נמו: מכה ג' של מצרים. פירוט כוה: מכה ד'. פירוט שוין: אפילו שהה כמה שנים. משום דהמתק המסקן כוה: רעים. כוה אורחיס אכסנאוס תמידיס האוכליס על שלתו וקראוס נשון אנלו. (בארדעם) ונומוס מרינות וקטעוס ביו חל לאשחו. וזוהי עניוהם כנעלה כניה שנקראח (מיסעס) ולפעמים עוזת חל כעלה וילידי וכורחה עם

הכארדערי. משלח יפשה וקא משמע לן רב דרשן ענה טובה שאל יתן ארס לאורחיס חללו לרדון גס על סף כוה: רב שפטיה. כוה הסופטי ביגאמאי. נקרא האיס הנושה שני שנים: בי גומא. בית האסוים וכוה הנקרא נשון אנלו (ד' ט' י' י' ג'): ירקרקות. שוין לון שוכ. ארמימות כפטיס: מ פ נ י שאוכלות קענדי יותר מדאי. קענדי כוה נוסח נופיס שקוין (קאנפעקטיון) כעלו: באסיל. כוה כלשון אנלו. ויארננו. קוראין ליה טרן טור:

עד שיבואו אורחים אחרים. תנו רבנן אורח הבא לארץ החדשה הרי הוא ירוק. אין אוכלין עמו בקערה אחת ואין שוכבין עמו במטה אחת משום אותו דבר... ומשום דבר אחר... ומלגלין על דבריו ואפילו אם הוא חכם כשלמה המלך אין משגיחין עליו. אמר ר' אין שוכבין עמו במטה משום אותו דבר. מאי משום אותו דבר. הכי תרגומה מכה ג' של מצרים. ומאי משום דבר אחר מכה ו'. תנא אם הוא עני אפילו שהה כמה שנים באמעריקא הרי נידון כירוק עולמית. אמר רב דרשן לעולם ירחיק אדם רעים מתוך ביתו ואפילו פרנסתו נמצא מהם. וכל המרבה רעים בתוך ביתו סופו שמפתים את אשתו ורומסין עליו ברגל גאוה. דכתיב אוכל לחמי הגדיל עלי עקב (תהלים מ"א י'). וכתיב התם כל אם הלחם אשר הוא אוכל (בראשית ל"ט ו'). רב ספרא אמר אפילו הוא אחיו כתיב הכא הגדיל עלי עקב. וכתיב התם כל אח עקוב יעקוב (ירמיה ט' ג'). רב שמריה אומר כל המרבה רעים כאילו מרבה שדים. שנאמר שער על רעהו יקרא (ישעיה ל"ד).

אמר רב קעסן כל מי שיש לו אשה רעה באירופא אפילו הוא בארץ החדשה אין לו תקנה. שנאמר אשא כנפי שחר אשכנה באהרית ים גם שם ידך תנחני (תהי' קל"ט). וכתיב ולקחת אשה לבני משם (בראשית כ"ד). רב חמא אמר אפילו בגיהנם אין לו מנוחה. שנאמר ואציעה שאול הנך (תהלים קל"ט). מאי משמע אתיא הנך הנך. כתיב הכא ואציעה שאול הנך. וכתיב התם הנך יפה רעיית (שיר השירים ד').

אמר רב יהודה לא לינסוב אינש תרתי נשי בארעא חדתא משום סכנות ביגאמאי. מאי ביגאמאי אמר רב שפטיה בי גומא.

אמר ר' ינוקא (יענקי) האשה שנתגרשה בבתי ערכאות אפילו לא נתגרשה בבית דין של ישראל הרי היא מגורשת ולא יכלו רבנן לאפקועי גיטה מינה... שאל ר' ירוקא מרב בינה מפני מה נשי היונקים ירקרקות צנומות ודקות כגרוגרת דר' צדוק. אמר ליה משום האכלין ולא עבדין... מאי טעמא שניהן נושרות אמר ליה משום דאכלין קענדי יותר מדאי ומאי טעמא

שמעוררות צחוק. פירוט שמתנפחות ככרבור שקורין (אינדוק) נלעו: מפני סכנת המזיקין. כוה כעריס הסוכנים כהנות מני האוכלנדים או הנמנים כעוריס וזוקוס אכניס על ראש הכוליס נקין וכמוקף וזוקיס עגולו שלג. ואסור להרוכל לפתוח פיו. כי נפשו כוה ולוחה וקרא חופש ודכו. בלחך החדשה: נטורי קרתא. כוה השוערים הממוס לעשות תקוים וסדריס כערי: אתון ואנא הא תלתא. פירוט כוה והשוקר והקלאש שלו:

יוא גאד דעם. לחם כוה נשון אנלו. ופירושו מקולל מלכיס: אי וויל ברעהק יהודי נעהק. אלף ואנפן את מפיקת: עד דחלפי מניה. עד שלכו ממנו: אף ראשי כנשתא בכלל שוטרין הן. שאס יבא עני כראש השנה. ויוס הכפויס לבית הכנסת ואין לו למס. לשלם כד מקומו וינאיהו. הסקעוידענט מביית הכנסת כמכות ובהלמות כהשוטף כקלאש שלו: וקלאב. כוה ען ארין והלק הנהרס כען חייס והתח אש כאלף ס' ו' ח' גושאין השוערים מרוב על ירכס יבא לפלוח. גס שוערי ארץ החדשה כקלאש: כמה ממון שקעו הונות בכיסו של זה. שנתעשרו מהונות שיהי לכו: כניס: מנופרי ליסתיס. כוה הסוחרים כהילוס. ונשון משנה נקראת מדה גדולה כס ומכול. סוחריה שרים. כלומר של שיעורין. ארץ החדשה וכל משנה ככדה כממלכס כוה. המנופוליסטיס

אמר רב הכימא מאי דכתיב למי אוי ולמי אבוי ולמי הכלילות עינים (משלי כ"ד) פסוק זה על שוטרי ארץ החדשה נאמר אוי ואבוי לרכול בשעה שפגע בו השוטר שהוא הכלילי עינים משכרות.

אמר רב הכימא מאי דכתיב איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים (ישעיה ל"ג) איה סופר איה שוקל שמספרים השוטרים בבית המשפט דברים שלא ראו מעולם בשביל שקלים שנותנים להם. ואין להם כל עבודה ורק סופרין ומונין את המגדלים.

אמר רב מתלא אף ראשי כנשתא בכלל שוטרין הן. רב הכימא ורב בינה הוו יתבי חליף אגבייהו יהירא חדא מגונדא דאונקלוס. בסוריא דהאינדא הוא ריש כנשתא. איכא דאמרי ריש בריוני. אמר חד לחבריה כמה ממון שקעו הונות בכיסו של זה. אמר ליה חבריה כמה שוטרין ופולטי דנורא שקעו פריסתקי. דמלכא בסוריא באחוריי של זה.

אמר רב אנרכא לא נבראה ארץ החדשה אלא למנופוליסטים בלבד. שנא אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ (ישעיה כ"ג). שאל ר' סאציאלי את רב אנרכא. הני

היא: מלא קיא צואה. נוטה על פרות שקורין (קיא): טרפא מרורתא. עלין מכוין שקורין (טאבלאק): כופתא. רשי: טשוי. נקרא כלשון אנגלי. כל דבר הלעס. כשנים: פן תשבענו והקאותו.

דרכים קיא והקאותו: לאצטומכא. כו א פ ש פ ש ין. ד פ ר ע ו ש ין. ס ס קוראין (וואסל) וקאקארטשעט) הן מלאך כלל ה' ת' ב' ויאלק ותולד ה' ת' ומשפט אחר לכן כגון כאלוה וכוונתו א' כ' מניחין לשון ומניחין לכל אדם בלי הכרח: תשעה נטלו מ' ע' שרוב ההשמות שמודיעים זכרתי העמים נקרא יסודן:

הדרן עלך מאימתי אמר רב חנוני כל האוכל טשוי טאבעקא ואבריו כבדין עליו יאכל דבש שנאמר דבש מצאת אכול דרך פן תשבענו והקאותו (משלי כ"ה). אמר רב ביזנאי בטשוי טאבעקא שיניו מתחזקות, והתניא שיניו נושרות. לא קשיא הא - דקאכיל קענדי אבתריה והא דלא אכיל. והא אמרת לעיל דמי שאבריו כבדין עליו יאכל דבש. דבש שאני' ואי בעית אימא לא קשיא הא לככי והא לאיצטומכא, לככי קשה לאיצטומכא מעלי. אמר רב מתלא עשרה קבין גסות הרוח ירדו לעולם, תשעה נטלו נשי היונקים ואחת כל העולם כלו. עשרה קבין עוות ירדו לעולם, תשעה נטלו חייטים ואחת כל העולם כלו. עשרה קבין שטות ירדו לעולם, תשעה נטלו גליציה. עשרה קבין טשוי טאבעקא יהדו לעולם, וכולהו נטלו היונקים. עשרה קבין שפשיין ופרעושין ירדו לעולם, וכולהו נטלה «ירקא חדתא» (גוי-יארק). עשרה קבין שכרות ירדו לעולם, תשעה נטלו «איירישים» שנאמר אריתי מורי וכו' שתיית ייני (שה"ש ה'): ואחד כל העולם כלו. עשרה קבין עניות ירדו לעולם, וכולהו נטלו ליטא. עשרה קבין אנטיסמיזם ירדו לעולם, וכולהו נטלו «גרמנים». עשרה קבין שקר ירדו לעולם, תשעה נטלו «מכתבי העתים» ואחד כל העולם כלו. עשרה קבין סבלנות ירדו לעולם, וכולהו נטלו ישראל. הדרן עלך מאימתי

(מתני') חוץ מטומא חולה וזקן. בגמרא מפרש טעמא: ואם באו מחזירין אותו לאירופא. אסומא חולה, וזקן קאי: (גמרא) וראיתם את הארץ. גזירה שיהי דהאין אכולהו קאי: דלית ליה ככי. שאין לו שנים: ועפרות זהב ליה. דלעיל מניח כתיב (איוב כ"ח) ארץ אשר ממנה תולד נחש ודאי באמצעיקא משתעי קרא: למי עפרות זהב. כלומר למי נותנין שעות לבוא לארץ המדשט שערפות וכו' לה למי שמפון וכו' יאחה להביא מ' ע' ו' מסוריא שהוא כפון: כפנא. ר' ע' ג': לא שבקינן להון. משום גל קוסף: קאסיל גארדין. קן נקרא הנית ששן יסודין מן הספניס לארעא חדשה: אגודא דימא רבא. על שפת הים הגדול: באינדרונא. פריסתקי. שוערים: ו' ט' ר' י' אבבא. סכה על הדלת ונספרה: שוור. קפן לעבר השני כסנוכא אל הקרקע: טש. לתבוא: רהיטי. לכו. אחינו לחפשו ולא תאלו: בכעס טול גריר דין. כלומר בעל כחה טול. להחזירו לאירופא: גריר. לשון ס' ו' ג' והשקן כמו שחנינו כמסכת שבת. גזר אדם מעט כקא וספסל

פרק שני הכל רשאין

(מתני') הכל רשאין לבוא אל ארץ החדשה. חוץ מסומא וחולה וזקן ועני. ואם באו מחזירין אותן לאירופא. וכולן אם נתנו ערבון מותרין. (גמרא) חוץ מסומא. וסומא מאי טעמא לא. אמר רב גרדונאי משום דכתיב וראיתם את הארץ (במדבר י"ג) פרט לסומא שאין יכול לראות. ומאי משמע דעל ארץ החדשה קאי אתיא ארץ ארץ לגורה שוה כתיב הכא וראיתם את הארץ וכתיב התם (ישעיה ס"ו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה. חולה. חולה מאי טעמא משום דכתיב ואיש זרוע לו. הארץ (איוב כ"ב) פרט לחולה. זקן. וזקן מאי טעמא. דכתיב והיה באכלכם, מלחם הארץ (במדבר ט"ו) פרט לזקן דלית ליה ככי איבעיא להו זקן עני קתני או זקן ועני. אמר רבי ויעבעראי מסתברא דזקן עני קאמר דהא קא חזינן להני סבי עתירי דנחתי מספינתא לארעא חדתא, והני ממוני דכסיל גרדנאי שבקי להון ולא קאמרי מידאי מאי טעמא. משום דכתיב מצפון זהב יאתה (איוב ל"ז) אלו בני סוריא שדרין בצפוננו של עולם, וכתיב ועפרות זהב לו (שם כ"ח). למי עפרות זהב למי שמצפון זהב יאתה. - וכולן אם נתנו ערבון מותרין - ועני מהיכא קא שקיל ערבון. אמר רב רחומאי בשיש להן קרובים עשירים.

אמר רב גוברנאי, והאידינא דנפיש נפיהי כפנא בארעא חדתא אף על גב דיהבי ערבון לא שבקינן להון. אמר רב יהודאי זמנא חדא הוי קאימנא בקאסיל גרדנא אגודא דימא רבא וקא חזינא להאי ירוקא דקאי באינדרונא ובכי מטול דהוי עניא וקא בעו פריסתקי דארעא חדתא למהדריה לאירופא. אדהכי והכי אהדרו אפייהו מניה שקיל מידי וטריף אבבא איתבר בבא ושוור לאידך גיסא, אול טש, וכד שמעי פריסתקי רהיטי אבתריה ובחשי ליה תלתא יומי ותלתא לילותא.

רוב גוברנאי. של ספק: הרי הוא כינקי. מסתברא דכירוק דמי. עומא סיכי קא דייקי
הולדים נאמן החדש נקראים יוקים, ואורחם הכלים
נקראים יוקים: מגדל צופים. הוא מגדל הנאמר
בחור סם הנקרא (ליוכע טבורעם) קפוב לעיר ניוארק
ועליו כדמות א. ה. ה.
הנקראה בשון אנגלי
(ליבערטי) ואורחם דגל
נודה להלכות לכל אח
החופש והכרור נאמן
הקדשה: כסטיל גרדין
הוא הכיה אשר על החוף
כדפרישתם ל. ע. י. ל.
אברונאי. של הנמוכס
על האורחם אשר יששה
נס כלונו על פיו ילאו
ועל פיו יבאו.
הדרן עלך
הכל רשאין

ולא אשכחוהו. קרינא עליה ואיש זרוע
לו הארץ. אמר רב חכימא למה נקרא
שמיה כסטיל גרדין משום שהוא
נוטריקון, בכעס טול גריר דין.
אמר רב אובקנאי יתינוק בר יומא הרי
הוא כינקי לכל דבר ואף על גב
ידבותיו ירוקים הם. — איבעיא להו
קטן שנולד בין מגדל צופים ובין כסטיל
גרדין מהו מי אמרינן כיון שעבר
מגדל צופים כינקי דמי או דלמא משום
דלא נחית עדיין מספינתא לארעא הדתא
כירוק דמי, אמר רב חכימא מסתברא
דכירוק דמי דהוי עובדא בההיא אתתא ירוקתא עניותא
דאולידת ברא בכסיל גרדין וסבר רב אברונאי למהדר
לה לאירופא, אמר רב גוברנאי שבוקה משום ינוקא דקטן שצריך לאמו.
הוא.

הדרן עלך הכל רשאין

(מתני) בראש השנה ראש השנה נקרא ראשון
לירח וינואר והוא ריה לאומות העולם
וזולין קיי מחוקק לסיון נכס: ממולגא מפרש
בגמרא: לתאבון. משום סידור מלוה: (גמרא)
לאחריו פ. ל. א.
ושונרא. שנס. הפ
חייבים לאכול קענדי
כריס: ב. ט. ש. ו.
ט. א. ב. ע. ק. א. היינו
טעמא דלא מחייבי
משום דמאיס.
אם תאכל טשו טאבעקא.
המנהג על בעלה. שנס
כלעדי טשו טאבעקא.
אין כל כך יפסיות:
כל די גיין או
מאמוליגי. נ. ק. ר. א.
בשון אנגלי (קארין)
ובאלנו נקרא (קאקאווין)
והוא כ. כ. ת. עכניה
ורומאליא. ש. ק. ו. י. י.
(פאשעישלס). ומקמת
עגיס רומאליס מא.
מוליני ואוכלים אותו
כלל פה. ו. ל. ח. כ. י. ס.
אכעומיס. מהמאל
היה. ופעמים עושם
אוקו נס נאמן החדשה.
וקאמר הנהג של יששה
מאמוליני כראש השנה
משום שמעט כאלילת
קענדי.

דאי אמרת משום חובה לחייבי נמי נשים
בטשוי טאבעקא. ואיס לחייבי נמי נס
קטנים בטשוי טאבעקא. כי סיכי דלפינ דחייבי לאכול
קענדי, דהא כל מנות טאבעקא מייבם מחויב נס ענד
וקטן, ויש לומר דחייבי
בקטנים של א. הגיעו
לתינוק. חלל בקענדי
מחויבים נ. ס. קטנים
משום נכס:

הדרן עלך
הכל חייבין

(מתני) הכל חייבין לאכול קענדי בראש
השנה, אחד אנשים ואחד
נשים, ואחד קטנים. אין אוכלין ממולגא
בריה כדי שיאכלו ק. ע. נ. ד. י. לתאבון.
(גמרא) הכל לאתויי מאי אמר רב. בינה לאתויי כלבא
ושונרא. אחד אנשים ואחד נשים, למה ליה למתני נשים
פשיטא הא בכל יומא אכלי אמרי כל יומא רשות, והשתא
חובה, ומי מחייבי, והא מצות עשה שהזמן גרמא היא וכל
מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. אלא אמר רב
ירוקה, הכא היינו טעמא משום סימן ברכה, ונשים נמי
בכלל ברכה הן, דיקא נמי דמשום סימן ברכה היא, דאי
אמרת דמשום חובה היא לחייבי נמי בטשוי טאבעקא,
דהא כל שעטא ושעתא זמניה הוא, אמר מר ינוקא, אי
משום הא לא איריא, בטשוי טאבעקא היינו טעמא דלא
מחייבי משום דמאיס.

אין אוכלין ממולגא בראש השנה, מאי ממולגא אמר רב
וואלאכי גרעיני חקליתא, מאי גרעיני חקליתא, אמר
רב יונקי כלדיגין, מאי כלדיגין כולו דגן — רב רומאניה
אומר ממולגא מאי מי ליגי.

הדרן עלך הכל חייבין

הדרן עלך
הכל חייבין

(מתני) ראש השנה לאומות העולם. נגמרה מפרש טעמא: ואוכלין מיני מתיקה. הוא קענדי כדמפרש נגמרה: (גמרא) שאל רב ארתדוקסי וכו'. אידי דנקט לעיל דרש דלכס קקיס נמי הכא עובדא דרב רפורמי דרביש לכס: והיתה שבת הארץ לכם. כלומר שבת של אומות העולם שבת חושבי, הארץ והוא ביום א' הויה גם לכס לשבת מפני דרכי שלום: מה לכם תדכאו עמי. כלומר מדרשה

פרק רביעי

ב א ח ד

(מתני) באחד ביאנואר ראש השנה לאומות העולם. חל ראש השנה להיות ביום א' נדחה ליום ב' ותוקעין ומריעין בחצוצרות מחצות הלילה ואילך ואוכלין מיני מתיקה: (גמרא) ואומות העולם מאי טעמא לא מנו ליה מניסן, אמר מר ינוקא אמר קרא החדש הזה לכם ראשון הוא לכם (שמות י"ב). לכם ולא לעכו"ם.

שאל רב ארתדוקסי מרב רפורמי מאי טעמא אתון מחללי שבתא, ולא עבדיתו עבידתכן בחד בשבתא. אמר ליה מקרא אני דורש, דכתיב והיתה שבת הארץ לכם (ויקרא כ"ה), אמר ליה עליך אמר קרא מה לכם תדכאו עמי (ישעיה ג').

חל ר"ה להיות ביום א' נדחה ליום ב', מאי טעמא, אמר רב ביזנאי שבת לחוד ויום טוב לחוד ואין מערבין שמחה בשמחה.

תנן רבנן אור שלפני ראש השנה מתקבצין בני ארץ החדשה, ואוכלין ושותין ומשחקין בקוביא עד חצות, וכשמגיע חצות הלילה תוקעין בחצוצרות, ואומרים מקודש מקודש, ולמה תוקעין, אמר רב בינה להבדיל בין שנה זו לשניה, מר ינוקא אמר להבטיל את הפועלין ממלאכתן - מאי בינייהו אמר רב ידעיה שנת האלכסון (עלעקשאן) איכא בינייהו להבטיל ליכא להבדיל, איכא ואוכלין מיני מתיקה מג"ל, אמר רב חכימא דכתיב אכלו משמנים ושתו ממתקים (בחמיה ח:), אמר רב בינה שמע מינה דאסור לאכול טשוי טאבעקא בראש השנה, וכל האוכל טשוי טאבעקא בראש השנה עליו הכתוב אומר, הוי השמים מר למתוק (ישעיה ה'), אבל י"ש מותר לשתות, דכתיב ומעז יצא מתוק (שופטים י"ד).

אמר מר ירוקא. הוי קאימנא קמיה דמר ינוקא בריש שתא וקא חזינא ליה דנקט כסא דיי"ש בחד ידיה, וקענדי בחד ידיה משום טוב אשר תאחזו בזה, וגם מזה אל תנח את ירך (קהלת ז').

לכס תדכאו עמי לחלל שנה שנת האלכסון. שנה שממנין נשוי איכא בנייהו: להבטיל ליכא. משום דפועלין בעלין כלאו הכי מפני שבעלים מתרחין ואין יודעין איזה כתב תורה מפני חכמה ופסידו ממונס, אבל להבדיל בין שנה זו לשניה איכא גם כשת אלכסון אכלו משמנים ושתו ממתקים. פסוק הוא בעורא וככא, שנה משמני ושמיא: בכלל אינה: דמעקרי ליה ככי. שעוקין את שניו:

איזהו אכילה וכו'. כלומר מדקאמר ושתו ממתקים ואל תעבדו טעם מינה דאכילה זו מביאה לידו עבדות ואינו סוף הוא אומר זו עקבת שניו: קנה די. קנה סכנה: יש להם צער. מעקרת ככי:

הדרן עלך באחד אמר רב. סחורה חייב אדם לאכול קענדי בראש השנה ואף על גב דמעקרי ליה ככי, דכתיב אכלו משמנים ושתו ממתקים, ואל תעבדו, איזהו אכילה שמביאה לידי עצבות הוי אומר זה עקרת ככי, - ואמר רב סחורה אמר רב ביזנא כל החנויות סגורין בראש השנה חוץ מחנויות שמוכרין בהן קענדי, ומושיבין דינטיסטים בחנויות בשביל שיהיו מצויין לדורשיהן. מאי דינטיסטים מעקרי ככי, שכן בלשון ליטאי קוראין לככי דינטי. רבי אומנא אמר דינטיסטים נוטריקון דין נתש ומאי משמע דהאי נתישה לשון עקירה היא, דכתיב ואם לא ישמעו ונתשתו את הגוי ההוא (ירמיה י"ב). מאי קנדי קנה די?

אמר רב סחורה בוא וראה שלא כעולם הזה העולם הבא. עולם הזה אינן מוצאין קענדי אלא בחנויות שפעמים הם בזול ופעמים הם ביוקר, וכשאוכלין יש להם צער, אבל לעתיד לבא אדם יצא לתוך שדהו וקענדי יורדת לתוך פיו כנחל, דכתיב והיה ביום ההוא, יטפו ההרים עסיס (יראל ד').

הדרן עלך באחד

(מתני') ודבר אחי. מפני ואולי שהולך שם פסול משפחה: (גמרא) והוא בן אשה זונה ויאמרו וכו' והייתה לנו לקצין. משמע שאם לא קיס בן אשה זונה לא היו ממנין אותו לקצין עליהם:

תחת שלש אלה כלומר תחת שלש מדות שיש בפרנס. ינו פנים גלוח זקן ומכוס תלמידי חכמים. רגז * ארץ חחדשה:

פרק חמישי

אין ממנין

הדרן עלך אין ממנין

(מתני') אין ממנין פרנס על הצבור בארץ החדשה אלא אם יודעין שיש בו ג' דברים הללו ודבר

אחר. ואלו הן: עז פנים, גלוח זקן ומבזה תלמידי חכמים. ושיש בו שמץ פסול, דברי רבי טרפא וחכמים. אומרים כל שלא ברח מבית האסורים אין ממנין לפרנס. (גמרא) ושיש בו שמץ פסול לימא מתניתין דלא כרבי שמעיה דאמר רבי שמעיה אין ממנין פרנס על הצבור אלא אם כן הוא גלוח זקן ומבזה תלמידי חכמים, ושיש בו שמץ פסול מנלן מיפתח דכתיב ויפתח היה גבור חיל, והוא בן אשה זונה וכו' ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין (שופטים י"א). וחכמים אומרים כל שלא ברח מבית האסורים אין ממנין לפרנס. דכתיב כי מבית הסורים יצא למלך (קהלת ד'). ואלו עז פנים לא קא חשיב, אפילו תימא רבי שמעיה ועז פנים ומבזה תלמידי חכמים חזא מלתא היא - ואמר רבי שמעיה מאי דכתיב עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים (חבקוק ג'). עמד וימודד ארץ זו ארץ החדשה שנאמר והארץ החדשה (ישעיה ס"ו). ראה ויתר גוים, ראה שאין ישראל מדקדקין במצות בארץ החדשה, התיר להם להיות גוים, התיר סלקא דעתך אלא נעשה להם כהיתר. ובשעה שהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור ופרנסיו, כיון שהגיע לפרנס ארץ החדשה נודעו ונרמז לאחוריו, ואמר תחת שלש אלה רגזה הארץ תחת עבד כי ימלך (משלי ל'). והיינו דאמר רב בינה בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים לא היו ממנין פרנס על הצבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לה מאחוריו, ודורות האחרונים ממנין שרץ לפרנס על הצבור, וקופה של פרנסים תלויה לו מאחוריו. וחכמים אומרים כל שלא ברח וכו' מאי טעמא דחכמים, דכתיב כי מבית הסורים יצא למלך (קהלת ד'). תנא מפני מה זכה יפתח לגדולה משום שברח דכתיב ויברח יפתח וכו' וכתיב בתריה, ויאמרו * אל יפתח לכה, והייתה לנו לקצין (שופטים י"א). במתניתא תנא לא קאלומבוס גלה ארץ החדשה אלא יפתח גלה אותה דכתיב ויברח יפתח וישב בארץ טוב ויתלקטו אליו אנשים רקים (שם) אינוהי ארץ

פר זה שזדונות בעשו לו כזכיות. כלומר כל החטאים שעשה באירופא נחשבו לו כזכיות נאלץ החדשה שעל ידן עלה לגדולה: תור שוטה. שור משוגע כלומר י ע ת התפלה הוא ין ככל פנות בית הכנסת כשור משתטט: ש ק ר א טורא. ששקרו גדולים כסר:

הדרן עלך אין ממנין

טובה שבורחים שמה ומתלקטין אליה אנשים רקים הוי אומר זו ארץ החדשה, ומשום שנשתכחה ובא קאלומבוס וגלה אותה נקראת על שמו - מכדי היינו פרנס היינו גזבר ואמאי קוראין. לו פרודנת (פרעזידענט) אמר רבי ידעיה מפני שהוא נוטריקון פר זה שזדונות נעשים לו כזכיות, ומאי טרוסטי, תור שוטה, ומאי סעקרעטאר, שקרא טורא.

הדרן עלך אין ממנין

בכפרי. כפרי: חוטרא. מקל: טרפינן אבבא. נהמי דשעורי לחייטי. גרסינן ולא לאינשי כן או אכותא. טיינו מין כלה או כולון: הוא כנסתא כנסתא לפי דעת רבינו ססה מאן בעי חייטא. מי הוא שרונה להפור בנד חוץ משכרות ככשי שקורין (פעלן) בלעו: בוזא. בלעט קרוינן ניה זמאניס:

שקורין (גילעט): לחד יומא. לאו דוק א דלפעמים חופרין את הפעלן שלשה ימים ושלשה לילות לזכרם ולא היו

מספקין לגמרו: יקיירי. כבוד: גונדי. חיל: באבוקות עלעקי טריות. ה ט ל ע ק ט ל י : שאינן יכולין

פרק ששי

החייטין והזונות

(מתני') החייטין והזונות אינן כלאים זה בזה. הלעזנים והחמורים אעפ"י שדומין זה לזה כלאים הם זה בזה. (גמרא) החייטין והזונות מאי טעמא מפני שהן מין במינן דאי אפשר לחייט בלי זונה. ואף על פי שאין ראייה לדבר וזכר לדבר איכא דכתיב ויעבור הרגה במחנה. אין לך חייט שאין לו קול רנה. וכתיב בתריה והזונות רחצו (מלכים א' כ"ב). אמר רב חייטא תא חזי מה בין ארעא חדתא לארעא עתיקא. דכד הוי אולנין בכפרי בארעא עתיקא טרפינן בחוטרא אבבא או אכותא והוי צווחינן מאן בעי חייטא בוזא לחד יומא. ולית דמשגח בן ובארעא חדתא עבידתא כל דהוא אפילו צלצל קטן אפילו סבכה קטנה לא פחות משקלא דדהבא או דכספא. בארעא עתיקא נהמא דשעורי לאינשי ולא משתכה. ובארעא חדתא נהמי דסמידי לכלבא ולא אכלי.

הלעזנים וכו'. מאי לעזנים. אמר רב חמא אלו ראשי הקהל בסוריא דמרים הם לישראל כלענה. ואיכא דאמרי מפני דיקירי לישנא הן משכרות. ומאי משמע דהאי לעזנים לישנא דיקירי הוא. דכתיב על כן דברי לעז (איוב ד'). החמורים וכו'. מאי חמורים. אמר רב דעיה אלו ראשי כנסתא בארעא חדתא. מאי משמע אתיא. תועה תועה לגורה שוה. דכתיב עמי מאשריך מתעים (ישעיה ג') וכתיב התם כי תראה שור אויבך או חמורו תעה (שמות כ"ג). מה הכא חמור אף התם חמור. אמר רב מנחם פרנסי ארץ החדשה מביאין גאולה לעולם. שנאמר הנה מלכך יבוא לך וכו' עני ורוכב על חמור (זכריה ט'). והלא דברים קל וחומר. אם עני דרוכב על החמור מביא גאולה לעולם. חמרא דרכיב אעניא ועתירי על אחת כמה וכמה.

מר ירוקא ומרי ינוקא (יענקי') הוה יתבי קמיה דרבי מנחם חליף קמיהו גונדי דינקאי פתח מר ינוקא ואמר כמה נאין מעשיהם של אומה זו תקנו שווקים גנות ופרדסין. תקנו בתים וחנויות באבוקות עלקטריות. אמר מר ירוקא. כל מה שתקנו אינן אלא לעצמן בשביל שיתעשרו ואינם חוששין

לעמוד ברוח מצויה. כלומר שזופלים כחוסם אפילו ברות כל וכו': שמלאך המות מפקיד שם כליו. כלומר שטוף בחזקת סכנה שמה יפגעו בו עלנות כלות צורם העלעקטרי שקורין סטריי-קאר: חיישינן מפני המפולת. שמה אפול סכנת עליו: כתלי דחזירי. חזירים יבשים מעושנים: אין מחוייבין על מיתתו. דכתיב עם כלרן ירגמוכו כלאי: קל וחומר דאין מחוייבין על אונאתו. משום דלא חווו אש אש אש עמיתו כתיב. חלל גל

אונאת גרים:

הדרן עלך

החייטין והזונות

לפיקוח נפשות תדע לך שהרי בתי ארץ החדשה אינן יכולין לעמוד אפילו ברוח מצויה. ובעליהן משכירין אותם ולא קאמרי להו מידי. ומסייע ליה לרב בינה דאמר כל הדר בארץ החדשה אין לו תקנה. אל יהלך באמצע הדרך. ואל יעבור בצידי הדרכים. אל יהלך באמצע הדרך מאי טעמא. מפני שמלאך המות מפקיד שם כליו. ואל יעבור בצידי הדרכים דחיישינן למפולת. והא דאמר מר כל העובר תחת כותל רעוע דמו בראשו הני מילי בשאר ארצות. אבל בארעא חדתא אפילו ביתא חדתא נמי חיישינן. מפני המפולת. ומה יעשה יפרח באויר. אמר רבי מנחם מקרא מסייע לך. דכתיב יחיו מתוך גבלתי יקומון וארץ רפאים תפיל (ישעיה כ"ו). אין לך ארץ שמפלת רפאים כארץ החדשה. ואמר רבי מנחם אין אדם מתעשר בארץ החדשה אלא אם כן גונב דעת הבריות. דכתיב בתיהם מלאו מרמה על כן גדלו ויעשירו (ירמיה ה'). מתקיף ליה מר ינוקא והכתיב. הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד (תהלים קי"ב). אמר ליה לא קשיא כאן בארץ החדשה כאן בשאר ארצות. ואמר רבי מנחם אין אדם מתעשר בארץ החדשה אלא אם כן אכל בשר חזיר. דכתיב למי זהב התפרקו (שמות ל"ג). שכן בלשון אנגלי קורין לחזירא פארק.

אמר מר ירוקא אתון מהתם קא אמריתו אנא מהכא קא אמרינא. דכתיב ובתים מלאים כל טוב (דברים ו'). ואמר רבי ירמיה בר אבא כתלי דחזירי (חולין דף י"ח). וכתיב בתריה וחסף. וזהב ירבה לך (דברים ח'). ואמר מר ירוקא בקשו חכמי ארץ החדשה לגנוז תורת משה מפני קיום העולם. דכתיב ולא תונו איש את עמיתו. (ויקרא כ"ה). אמרו אפשה ארץ שאינה מתקיימת אלא ע"י אונאה. ומשה בא ומוהיר עליה. והא אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה. ומפני מה לא גזווה מפני שמצאו להם תקנה באונאת גרים. דכתיב ומן הגר הגר בישראל וגו' עם הארץ ירגמוהו באבן (ויקרא כ'). אמרו אם אין אנו מחוייבין על מיתתו. קל וחומר דאין אנו מחוייבין על אונאתו.

הדרן עלך החייטין והזונות.

לקבולי אגרא. לקבל שכי: חובת מאני. הוא
קפא בלשון אגנלי: עיכובא דמאן. כלוי
מי הוא המעכב: דקא עבר אלפני עור לא
תתן מכשול. שנתון שכי בשבת: דזימנין

ד מ ש כ י ליה
עבדיתיה. לפעמים
עונד עבודתו עד הלילה:

ומילה באורתא

ליכא. דכתיב ויום
השמיני ימול, ימול ביום

אכל לא כלילה: ולימול

ליה בערב שבת

לשמונה. דהאי טעמא

דלא אפשר לקיבולי אגרא

ליכא דהא חול הוא:

בורסקי. מעבד עורות:

וקוצצין שכי ר.

קובעין לטן פרס. בך

פרק שביעי

קטן נימול

(מתני') קטן נימול לשמונה, לתשעה.

לעשרה, ולאחד עשר, ולשנים עשר, הא

כיצד נולד ביום א' נימול לשמונה כדרכו, נולד בשבת

נימול ביום א' לתשעה, נולד בערב שבת נימול ביום א'

לעשרה, נולד ביום ה' נימול ביום א' לאחד עשר, נולד

ביום ד' נימול ביום א' לשנים עשר. (גמרא) נולד בשבת

נימול ביום א' לתשעה, מאי טעמא לא מליגן ליה בשבתא.

אמר רבי אומנא (מוהל) משום דלא אפשר לקיבולי אגרא

בשבתא, ומילה בארעא חדתא חובת מאניא (מאני) היא

ולא חובת גברא, ומנא לן דבלא אגרא אסור, דכתיב המול ימול יליד ביתך

ומקנת כספך (בראשית י"ז), אם קנוי הוא לו בכסף ימול ואם לאו

לא ימול.

בעי מניה רב נהוראי מרב חמא בר ביזנאי. האי לא אפשר עיכובא דמאן

היא, אי משום עיכובא דבעל הבית הוא דלא יהיב, או דלמא עיכובא

דאומנא הוא דלא שקיל, אמר רב חמא בר ביזנאי מסתברא דבעל הבית

מעכב דלא יהיב משום דקא עבר אלפני עור לא תתן מכשול (ויקרא י"ט).

מתקיף ליה רב חכימא ודלמא משום עיכובא דאומנא הוא דלא שקיל מחמת

מוקצה, אמר ליה לא סלקא דעתך דגמירי דכספא אפילו בשבתא תכשיט

הוא ולא משאוי, אי הכי בעל הבית דקא עבר אלפני עור לא תתן מכשול,

היכי משכחת לה, אלא אמר רב חכימא הכא היינו טעמא דזימנין משכי ליה

עבידתא דבעל הבית גופיה ולא יהבי ליה אגרא עד אורתא, ומילה באורתא

ליכא. נולד בערב שבת נימול ביום א' לעשרה, ולימול ליה בערב שבת

לשמונה, אמר רב טביימא טעמייהו, דכולהו הוא משום דטרירי בעבדיתיהו כל

יומא ובשילי בחד בשבתא. תנו רבנן בראשונה לא היו מלין את התינוק

אלא מי שהוא מומחה לאותו דבר, משרבו בני הגולה, נתרבו הרמאין וכל

חייט ובורסקי או רצען, אם רוצה ליטול את שם «מוהל» הוא בא ונוטל

ואין מוחה בידו, ולא עוד אלא שבאין לבתי הרידקציות, וקוצצין שכי לעורכי

וכן לשנס: עומד
בדעתו היה. כלומר
אדם שכי ולא רצה
לנטל מלות ששה דיוס
השמיני: שתחבל בו.

שפעשה בו תכונות

ופלעיס: רופא אומן

תקרא. כלומר יאמרו

עלך כי מוטל מומחה

אתה, (בלשון סוס סוגא

כ מ ד ר ש רנה):

ואיתסי. נמסא:

הדרן עלך קטן נימול

העתונין, והן קורין ומכריזין לפניהם, פלוני ופלוני הוא

מוהל מומחה, וקולן הולך מסוף העולם ועד סופו, ומלין

את התינוק ביום א' ואפילו נולד בשבת ואפילו הוא בריא

אומרים חולה הוא, ומעשה בתינוק אחד שנולד בשבת,

בעיר (קרן יאיר) ואביו עומד בדעתו הוה למולו בשבת,

מה עשה המוהל לחש למילדת באזנה, הוהרי בתינוק זה

שתחת ירך שתחבל בו, ולמחר נחלק בינינו, אמרה ליה

רופא «אומן» תקרא ושכר הרבה תיטול והיתה מתיראת

לחבל בו שמא ירגיש בעל הבית, מה עשתה סתמה את

פי טבעתו בשעורים וצווח התינוק כל יומא, עד למחר עד

שכא המוהל ופתח את הסתום. . . ואיתסי.

הדרן עלך קטן נימול

תם ונשלם

מחזור קטן

כּוּלָּל

"הגדה" לפסח

לפי נוסח אמעריקא

"אקדמות"

היא מנחת קנאות לרב רפורמי ד"ר גריעו (אחד מתלמידי ראש
ורב המתקנים, הוא ד"ר ווייס מסינסינאטי), אשר העיז לדרוש
לפני עדתו להוציא ספר התורה עם ארון הקודש ככלי אין חפץ במ.

ו"פיוטים"

לראש השנה ולכל השנה.

מ א ת

אברהם קאטליאר

בקליוולאנד אהיא.

הגדה לפסח

הא כספא

דעקתא לנא עניא ולאבהתנא בכל דרא ובכל אתרא כל
דכפין ואית ליה כספא יתי ויכול כל דצריך בשיתא סלעין
ייתי ויפסח השתא עבדי לשנה הבאה נהוי מרידין לממני
נשיאה אחרא בארעא חדתא ונהוי בני חורין.

מה נשתנה

ארץ החדשה מכל הארצות שבכל הארצות מטבילין
המיסויאנערים את עצמם פעם אחת ובארץ החדשה אפילו
מאה פעמים; שבכל הארצות אוכלין חמץ ומצה ובארץ
החדשה לא חמץ ולא מצה; שבכל הארצות חטים ביוקר
ואנו אוכלין מצות סלת בלא סופין ובארץ החדשה שהחטים
בזול ומצות פלנו אוכלין מ-סופין.

עבדים היינו גם בארץ סוריא ובכל זאת שמחים היינו
בחלקנו ויציאנו מושל משם ביד חזקה ובזרוע
נשורה ואלו לא הוציאנו משם הרי אנו ובנינו ובני
היינו יראי אלהים ועבדים נאמנים לממשלת ארצנו ועתה
כשבאנו לאמערקא אפילו פלנו חכמים פלנו גבונים פלנו
זמנים מצוה עלינו לספור שמלים וכל המרבה לספור את
שקליו הרי זה משבח.

פירוש קצר על ההגדה

השתא עבדי. יש לנו עבודה ומלאכה: ונהוי בני חורין. מפני ששתי הכחות היוסובליקאטיס
וכדימוקראטיס נולדות אשה את אחותה לפני הבחירה ואינו יודעין מי נדחה מפני מי ומשום כדי בחי' המלאכה
סגורין וכפועלים בטלים.

(בעל הסגרה בשנה שלפני העלעקשאן כלומר — שנת בחינת הכשרה כיו קאי.)

מעשה ברבי אליעזר הדרשן ורבי יהושע השוי"ב ורבי עקיבא המלמד ורבי ישכב הסופר שהיו אנשים חשובים בסוריא עד שבאו לארץ החדשה והשתחוו לעגל הזהב והשליכו כל קדש אחרי גומ, ושכחו אפילו קריאת שמע של שחרית.

אמר רבי אחיעזר בן שמריה עודני צעיר לימים ומרוב עבודתי יומם ולילה הרי אני כבן שבועים שנה ולא זכיתי עוד לאכול לשובע נפשי עד שדרשה בן יומא שנאמר בעצבון תאכלנה כל ימי חיך (בראשית ג י"ז) אף הלילות והכמים אומרים עד ימות המשיח.

ברוך המקום

וברוכה ארץ החדשה שנתנה תורה חדשה לעם ישראל ונגגד ארבעה בנים דברה תורת ארץ החדשה אחד חכם ואחד שומה ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר

פי בצל החכמה בצל הכסף ואף אתה אמור לו וצרת הכסף בידך.

שומה מה הוא אומר

מה העבודה הזאת לכם לאמר לנהב אלי אתה ולכסף אתה ילדתני ואף אתה אמור לו לי הכסף ולי הנהב לי ולא לו. אלו היה עשיר לא היה נגעל.

תם מה הוא אומר

לא נכחד מאדני כי אם תם הכסף ואמרת אליו נרפים אתם נרפים ועתה לכו עבדו וכסף משנה קחו בידכם.

ושאינו יודע לשאול

את פתח לו שנאמר דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו פלי כסף וכלי זהב.

(הקאלאניסטים על אדמת באראן הירש אומרים זה).

מתחלה מעבודה זרה כזאת לא הלמו גם אבותינו ועכשיו קרבנו באראן הירש לעבודתו ובה אמר פקידו אחד מבני ישראל אל כל העם בעבר הים ישבו אבותיכם וגם אתם מעולם בסרה הייתם בני אברהם וכעדת בעיני עם נברי ואקח את אחיכם בני אברהם מעבר הים ואולף אותם בכל ארץ החדשה שמלאה מרמה כנגעו וארבה להם עבודה בשכר אשר כל השמע יצחק ואתן את רכוש באראן הירש לפקידיו לרשת אותו ותיים יעקב ובניו ירדו דומה בתחלואים ומצורעים.

ברוך האל המבוס

שגלה את אמעריקא לבני ישראל ברוך הוא שינדע לצבור כחול כסף ועל ידו נתגלה הקץ לבני ישראל שאם יהיו גרים בארץ החדשה ועבדים וענו אותם ארבע מאות שנה וגם אם יעבדו בשקר כסף ליום אחרי כן יצאו ברכוש גדול.

(יקח צרור כספו בידו ויאמר)

והוא שעמדה לאבותינו ולנו שלא עלינו בלבד עומדים
האנטיסימיטים לבלותנו אלא גם על כספנו לומשים
עיניהם ואנחנו מצילים את רכושנו מידם.

רבי כספואל אומר

כל שלא עשה שלשה דברים הללו לא יצא ידי חובת עשיר
ואלו הן גנוב ורצוח וכחש.

בכל דור ודור

חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא עשיר וכהגיד שיש
לו כסף שנאמר מי בכם נגיד זאת ואין זאת אלא כסף
דכתיב וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף.

לפיכך אנחנו תיבים

להונות לחלל לרצח ולהתפאר וללכוש את כל הפסח ביי
כחחו להוציאנו מעבדות לחרות מיגוון לשמחה מאפלה
לאור גדול ומשעבוד לגאולה הללוהו.

הללו עבדי עולם את בעלי הכסף

כי שמם מברך ממזרח שמש עד מבואו רם על כל גוים
הכסף על השמים כבודו המגביחי לשבת המשפיל עניים
עד ארץ ומקים מעפר דל מאשפות ירים אביון וגם עפרת
הפית שמחה הללוהו.

כי לא נאה (בלי כסף) כי לא יאה

אדירי המלוכה
בוזזים אוצרות המדינה בהלכה
גונבי דעת העם יאמרו לו

לה ולדי לה כי לה לה אף לה לה הכסף הממלכה
ובלי כסף לא נאה כי לא יאה.

היושבים ראשונה במלוכה
ובכפם דבק מאום בהלכה
ומירות יריעו לו

לה ולדי לה כי לה לה אף לה לה הכסף הממלכה
ובלי כסף לא נאה כי לא יאה.

חוקרי דין במלוכה
טועים ושוגים בהלכה
יאספו כסף ויאמרו

לה ולדי לה כי לה לה אף לה לה הכסף הממלכה
ובלי כסף לא נאה כי לא יאה.

כותבי עתים במלוכה
לוקחים שכר נביחה בהלכה
מרגיזים ארצות ואומרים

לֶחֶם וְלֶחֶם לֶחֶם כִּי לֶחֶם לֶחֶם אֶף לֶחֶם לֶחֶם הַמַּמְלָכָה.
וּבְלֵי כֶסֶף לֹא נָאָה כִּי לֹא יָאָה.

(ספרים אחרים).

כֹּהֲנֵי הַדָּת בְּמִלּוּכָה,

לְקַפֵּת הַצְדָּקָה יִשְׁלַחוּ יָדָם כֹּהֲלָכָה,

מְעַבִּירִים בְּאֵשׁ מִקֶּדֶשׁ ^(מעשה שהיה) וְאוֹמְרִים

לֶחֶם וְלֶחֶם לֶחֶם כִּי לֶחֶם לֶחֶם אֶף לֶחֶם לֶחֶם הַמַּמְלָכָה.
וּבְלֵי כֶסֶף לֹא נָאָה כִּי לֹא יָאָה.

נֹזִירוֹת בְּבֵית מִקְלַט הַמִּלּוּכָה,

סִבִּיבֵן סוֹבְבִים גְּבָרִים כֹּהֲלָכָה,

עוֹשׂוֹת כָּל תּוֹעֵבָה וְאוֹמְרוֹת

לֶחֶם וְלֶחֶם לֶחֶם כִּי לֶחֶם לֶחֶם אֶף לֶחֶם לֶחֶם הַמַּמְלָכָה.
וּבְלֹא כֶסֶף לֹא נָאָה כִּי לֹא יָאָה.

פְּרָגִס (או פֶּרְעוֹזִידְעֵנט). הַמִּלּוּכָה,

צִידַת דְּגִים וְעוֹפּוֹת יוֹדֵעַ כֹּהֲלָכָה,

קְרוֹבֵינֵי הַסַּנְטוֹרִים יֹאמְרוּ לוֹ

לֶחֶם וְלֶחֶם לֶחֶם כִּי לֶחֶם לֶחֶם אֶף לֶחֶם לֶחֶם הַמַּמְלָכָה.
וּבְלֵי הַכֶּסֶף לֹא נָאָה כִּי לֹא יָאָה.

רִבְנֵי רַעְפָּאֲרַעַם בְּמִלּוּכָה ^(מאן מלכי וכו')

שְׂאוּכְלִין אוֹיִסְטֶעֶרַס כֹּהֲלָכָה,

תְּקִיפִים הֵם עַל יְהוּדֵי רוֹסִיא וְאוֹמְרִים

לֶחֶם וְלֶחֶם לֶחֶם כִּי לֶחֶם לֶחֶם אֶף לֶחֶם לֶחֶם הַמַּמְלָכָה.
וּבְלֵי כֶסֶף לֹא נָאָה כִּי לֹא יָאָה.

חֶסֶל סְדוֹר כֶּסֶף כֹּהֲלָכָתוֹ,

כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ,

כֵּן נִזְכָּה לְהִשְׁהוֹתוֹ,

זֶךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,

הוֹמֵם קָהֵל אֲבִיוֹנֵי בְּמִנָּה ^(מאני).

תם ונשלם סדר הגדה לפסח.

משלוח מנות

אן רבי גר'עז פרעדיגער אין רעפארעם טעמפעל
תפארת ישראל

תא אַקדמות מלין לאַשטעני לכוּן מאַחנאַ אַשפּנזוּ
 תא עובדיהוּן היך שפירין הני דמתקרין רעפורמוּ
 תא מפפנאַ לאַ ידעי אפיהוּן צהובין דלית ביה בחישוּ
 תא יתבין קדם תנורא חמימא זקא ותלגא לא יקרבוּן להני
 תא איסטגיסוּ
 תא ובגין דא עסקין ולעין הני חבוך
 תא אוך לתרוך ולפשוּר מאורייתא דקאי להוּן בגרמי
 תא בבית בליעוּ
 תא חכים ורבי משכונאַ "תפארת ישראל"
 תא הינוּן היך רבי גריסותא או גרייוּ
 תא פרנגולא ברא הדין חטיט כמה שנין באשפּ
 תא בביתא דלגן בסיגנינאטוּ
 תא ובד אַתא ליקליולאגה זבין לאַדלקא בוצינאַ דחגב
 תא ופתח בדרשה בחד בשב
 תא צוח פנו אורייתא וארונאַ מגו משכנוּ
 תא לית אגן צריכין למליף עוד לשום בר אג
 תא ומלאה כל הארץ דעה הנבא ישעיה בחון
 תא בעז ידעין כל עממא ואזלין באורחא דמהימנוּ

משלוח מנות

תא ארי היא עתה פחמץא דחקיף עליה פס
 תא אולפנא דאורייתא בטלין ולית ביה מששוּ
 תא מאן דהוי תמן בד שמעי מלין בדין גפקין מפומיה דרבון תא
 תא ארתיהו עליה פנורא יקוד
 תא אתיב חד מן חבריא ואמר כסיפא לן מי
 תא דחכים ורבי פותך ידורש טפשוּ
 תא מאי בעית טפי לאפיק אורייתא אחסנת אבה
 תא ולאפקא במשכנא פולחנא אחרי
 תא עליך אמר קרא גם אויל מחריש יחשב לחכמו
 תא רבי — אם אין תורה אין קמת אפילו לחד סעוד
 תא
 תא אַנאַ טחברא דהאי שיר
 תא ידענאַ כטיב רבי גרייוּ
 תא דדמי במלאכי השרת שו
 תא שאיגן גזקסין ואיגן מביגין בלישנא דארמי
 תא אי עס נאט אפרייד טו טעל פאר אלל דהי פופליקוּ
 תא דהאט איי עם "א בר הם" קאטליארוּ

חס ונשלם

פיוטים

לפי מנהג אמעריקא לאמרם כל השנה
מיוסד על פי אלפא ביתא כפול
עם פירוש מטה יהודה

כָּל אוֹכְלֵי אוֹיסְטֵעֵרס אֶת הַנְּצֻרוֹת מִחֻבִּים.
כָּל אֵילַת אֲהָבִים בְּעֵינֵיהֶם מְלַבְּבִים.
אֱלוֹ וְאֱלוֹ בְּיַחְדָּר מִיַּחְדִּים:
כָּל בְּתֵי אַמֶּעְרִיקָא בְּפִשְׁפִּישֵׁי וּפְרַעוֹשֵׁי מִתְּבָרְכִים.
כָּל בְּרוּאִים גְּמָאָסִים בְּכַתְלִים מְצַפְצָפִים.
אֱלוֹ וְאֱלוֹ בְּרַחוּשׁ מְרַחֲשִׁים:
כָּל גּוֹנְבֵי סוּסִים לְרֵאשֵׁי קַהְלוֹת מִתְּמַנִּים.
כָּל גְּלוּחֵי זָקֵן מַעַל הַבֵּימָה מִתְּנִים.
אֱלוֹ וְאֱלוֹ מְצַדְקָה גְּזוּנִים:

מטה יהודה

כל אוכלי אויסטערס, אויסטערס נקרא בלשון אנגלי, והם ממין לפרדע ידוע ואחינו
האשכנזים-ביחוד מטיפים אוכלים אותם בכל פה: את הנצרות מחבבים. כי
פרקו עול סיהדות מעליהם, וכפסיעה בינם וציון הנצרות, ומעשה שהיה בד"ר קר-קק
בפולדלפיה, מטיף הרעפארמים, שאמר כי ראויים שמות משה רבינו ושם עבודה זרה
להיות חרותים על ארון הקדש: אילת אהבים. אשכ יפה: ביחוד מיהדים. פשוטו
כמשמעו: פשפין ופרעושין. הם הנקראים וואלנין ופרייסין או קאקורודשעם:
בכתלים מצפצפים. פירוש הכרואים הנמאסין כמו עכברים או עטלפים (פלעדער
מיוז) שזעקין ואין מניחין לישן: לראשי קהלות מתמנים. שממנים אותם לפרזיזנטיין:
מרחשים. זמלום: מעל הבמה. הוא צמת בית הכנסת: מצדקה גזונים, שגונבים ממתות

פיוטים

כָּל דְּרֻדְקִים וּבּוּרִים הַלְכוֹת מוֹרִים.
כָּל דְּבְרֵי רוּחַ נְדָפְסִים בְּסָפְרִים.
אֱלוֹ וְאֱלוֹ בְּכֶסֶף גְּמָבְרִים:
כָּל הַיְכָלֵי הַמִּתְקַנִּים בְּעֵלְמוֹת נְכָרִיּוֹת מְגַנְגִּים.
כָּל הוֹדְלֵי אֲנֵאֲרִכְסִים אֶת יוֹם הַכְּפָרִים מְחַלְלִים.
כָּל וְעוֹדֵי וְעָדָם בְּמַעֲקָם מְמַקְסִים.
כָּל זָכַר יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁקֶץ מְשַׁקְצִים.
אֱלוֹ וְאֱלוֹ מַעוֹל הַיְהוּדוֹת מִתְּפָרְקִים:
כָּל חֵטְיֵי כְּפָרִים בְּעִשָׂר מִתְעַשְׂרִים.
כָּל חוֹנְקֵי עוֹפוֹת בְּשֵׁם שׁו"ב מִתְכַּשְׂרִים.
אֱלוֹ וְאֱלוֹ בְּתַקָּה מִתְקַפִּים:
כָּל טְבָחִים רַקִּים בְּגִבָּה מְגִדִּילִים.

מטה יהודה

של דרקה: הלכות מורים. כלומר הכורים האלה מורים שאלת נשים (ומעשה שהיה):
כל דברי רוח. כלומר כל דברים שאין להם טעם וריח נדפסים בספרים וממכרים
בכסף הרבה: היכלי המתקנים. הוא בית כנסת הרעפארעם שקורין עמפיל ועלמות
נכריות מנגנות אין כלהינו בלוית העוגב. שקורין ארגעל: את יום הכפורים מחללים.
שאוכלין ושוחין ויואלין במחולות ביום הכפורים שקורין יום כפור באלל: בטקס משקסים.
פירוש את כל הנאספים מנקסים לשלם עוקם צעד האולם והארחה (באלל) ובכח
האכילה שהוא יחיו כל השנה כי עניים ואציונים הם: בשקץ משקצים. כלומר הם
שונאי ישראל יותר מהאכטויסימיותם: בעושר מתעשרים. שהיו עניים באירופא,
ובאמעריקא יאספו כסף לרוב, וכבר אמרו חכמים אשרי מי שבא לכאן ומחטו בידו:
בתוקף מתקפים. כלומר חונק העופות אף שלא למד הלכות שחיטה, הוא בא בכח
חוקף הוא כחזק קבלה מרב אשר נתן לו איזה שקלים-והחייט בחוקף ידו הוא אגרופו:
בגובה מגדילים. שמתנאין בכרבל שלהם שקורין (סמאוו פייפ) הגבוה או (לילענדער

כל טרפות אסורות כל יושבי ישוב
 בלבוש פשוט (לבוש פשוט) מאכלים. כל יקירי יונקים
 אלו את אלו בממח מזלזלים: אלו ואלו בזבל מזבלים:
 באדר הרבנות מאדרים. כל פתבי עתים
 בטשי טאבעהא מתהדרים. כל פבירי כח
 אלו ואלו בזבל מזבלים: אלו ואלו בנצוח מנצחים:
 בשקר משקרים. כל לומדי תורה
 בפגנים מיקרים. כל למודי מדע
 אלו ואלו בנצוח מנצחים: אלו ואלו ברעב גועים:
 כלחם רעים. כל מנעימי זמירות
 באון נחשבים. בחרשים מתחלפים.

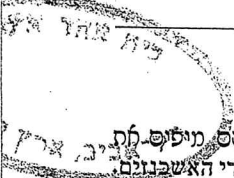
מטה יהודה

הוט): באדר הרבנות מאדרים. כלומר עמי הארצים אשר יצאו בכפרים באים לאמע-
 ריקא ולוקחים להם שם רב. «אדר» הוא מעיל כמו שמלבוש צמלכים צ' (ויקה את
 אדרתו אדרת אליהו): כל יקירי יונקים בטשי טאבעקא. הם מראים כי המה
 האמריקנים חושבי הארץ: בזבל מזבלים. כלומר רבני הישוב היו מזבלים את השדות
 באירופא-וסיענקים מזבלים את ארץ החדשה בטשי טאבעקא אשר צפיהם: בשקר
 משקרים. שכל החדשות שמודיעים כחצי העתים בשקר יסודן: כבירי כח. להתאבק
 שקורין (פייטען) כמו דשאן סוליוואן ודשויים קארבעט, יקרים הם לסינקים (יענקי)
 מפנימים: בנצוח מנצחים. כחצי העתים מנצחים זה את זה בשקריהם וכבירי כח
 במסלומותיהם: ללחם רעבים. גועים ברעב: כאין נחשבים. כי בזוי חכמה המה
 האמריקנים, ולל כספם הוא לל חכמתם: ברעב גועים. פשוטו כמשמעו: מנעימי
 זמירות. הם החזים אעפ"י שמנגנים גדולים הם מאין כמוהם בכל זאת יחליפוס חמוד

כל מוכרי אחרונים כל גוערים שוכבים
 בדונג מופים. כל נכבדי האשכנזים
 בזמן יהודי מחזקים. אלו ואלו ברנן מרנגים:
 לישראל מזיקים. כל סופרים וחקמים
 לאגורת כסף משתחווים. כל סוסים מתים
 בכרכשאות פשרות ממלאים. אלו כאלו אומרים הבוערים:
 בנקיון שנים הולכים. כל עובדי עבודה
 בחרדה מתחלחלים. כל עשירי ארץ
 אלו על אלו חמתם שופכים: כל פתחי הסאלונים
 באלכסון (עלעקשאן) נסגרים. וכבלי פנה ועבר
 מתנבללים שפורים.

מטה יהודה

באחרים ואחרים באחרים: בדונג מיפיים. אף אם ירוקים ככרתי (גרין) הם מיפיים את
 האחרונים בדונג לנצט (געלצ) (מעשה שטיה בשנה עברה בניארק): נכבדי האשכנזים
 הם האנטיסמיטים: ברנן מרנגים. פירות נערים השוכבים שקוראין לופערס, עם
 נכבדי האנטיסמיטים בראותם איש יהודי מרכיבם אחריו וקוראים בננוים רעים:
 בכרכשאות ממלאים. כלומר בשר הסוסים האלה ממלאים את הכרכשאות הכשרות
 שקוראין (ווארשט), (מעשה שטיה בצרוקלין): אומרים הבוערים. כלומר הכבערים
 מדעת אומרים על החכמים וסופרים, כי הם כסוסים מתים אשר אין להם כל
 חוחלת אם אין להם כסף: בנקיון שנים. שאין להם מה לאכול: בחרדה מתחלחלים.
 שלא יסגרום העניים: באלכסון נסגרים. ציוס (העלעקשאן) (הוא יוס בחירת נשוא
 או שופט), כל הסאלונים סגורים הם צחי המשקאות שתהא דעתם ללול ומינצתה.
 וכל זאת מתגוללים שכורים בכל פנה. מפני שצאים להסאלון דרך חלרות:

כָּל צַדְדֵי נַפְשׁוֹת
 כָּל צַדִּיקֵי פּוֹלִיתִיק
 בְּכֶסֶף מִתְכַסְּפִים.
 רַכְבוֹת מְאֻסָּפִים.
 אֱלֹהֵי וָאֱלֹהֵי אֶת עֵינֵי הָעַם מְעוֹרִים ;
 כָּל קְבוּצֵי עֲשָׂרָה
 כָּל חֲבָרֵי יִשְׂרָאֵל
 בָּמָה לְעֶצְמָם בּוֹנִים.
 עַל בְּתֵי כְּנַסְיוֹתֵיהֶם מְתִיחִים.
 אֱלֹהֵי וָאֱלֹהֵי שֵׁם יִשְׂרָאֵל לְשִׁמְצָה נוֹתְנִים ;
 כָּל רוֹכְלֵי כְּבָלוּיֵי סְחָבוֹת
 כָּל רַבְּנֵי רַעְפָּאָרָם
 בְּאֲבָנִים גְּסָקְלִים.
 בְּקַדִּישׁ מְקַדְּשִׁים.
 אֱלֹהֵי וָאֱלֹהֵי (שֵׁנִי) נְקַרְאִים ;

משה יהודה

צודדי נפשות. הם המיסיונרים שזודדין נערי ישראל בכסף או בזופת זופים שקוראין (קונספקטיון): בכסף מתכספים. כלומר כל מגמתם הוא רק לאסוף כסף: כל צדיקי פוליתיק. שמראים עלמם כלדיקים שאינם נהנים מייגע אחרים, ורק עובד הכלל דורשים, ובכל זאת הם מאספים (ניהכלל) שקלים לרצבות: כל קבוצי עשרה. כל קיבוץ עשרה אנשים עושין להם מנין מיוחד, מפני שכל אחד חפץ באיזה הסמכות צחואר הכבוד שם פרזידנט או ווייס פרזידנט וכדומה: על בתי כנסיותיהם מתיחסים. כלומר כל בתי כנסיות יש להם בית הקצרות מיוחד. קצרי אונגארים - אשכנזים - גאלוציאנים - פולאנים - רוסים - ליטאנים - אבל לא יהודים: שם ישראל לשמצה נותנים. פירוש שקוצעין מנייהם בכל בית חבן ומספוא שקוראין (פיעד סטאהר) או אורות סוסים שקוראין (ליווערי סטויבל); וכן צבתי קצרותיהם המיוחדים, בזה הם מחללים שם ישראל להראות כי גם אחרי מותם אין שלום ביניהם: בבליי סחבות. הם צגדים ישנים שקוראין (רעגס-פעללער): גסקלין באבנים. מהסמון האמריקנים אף גדולים במשמע. וליח וליח דין: בקדיש מקדישים. כלומר מכל הסיבות לא נשאר לפני רצני רעפורטס רק אמירת קדיש: שיני נקראים. כלומר אף כי מתנאים הרעפורמר על יהודי רוסיא, בכל זאת לא יבכרו העמים את האחד על רעהו, ולכלם בשם אחד יקראו (שיני): בשחד משחדים. אין לך שר וזופט צאמריקא

כָּל שָׂרִים וְשׁוֹפְטִים
 כָּל שׁוֹטְרֵי אֲמֶעְרִיקָא
 בְּשִׁחַד מְשִׁחָדִים.
 בְּקַלְבֵּיהֶם מְכַבְּדִים.
 אֱלֹהֵי וָאֱלֹהֵי בְּעֵלְעוֹ מְעֵלְעִים ;
 כָּל תַּלְמִידִים מוֹבְהָקִים
 כָּל תּוֹפְרֵי בְּמַכּוֹנוֹת
 בְּמַפְטִיר נְפְטָרִים.
 בְּזִמְר מְזַמְרִים.
 אֱלֹהֵי וָאֱלֹהֵי אֶת קְאֵלוֹמְבוֹס מְהַלְלִים ;

משה יהודה

שאין משחדים אותם בכסף להמחיק את הדין: בקלביהם מכבדים. כלומר שמכים צהקלאב על ראש כל איש צלי הצדל, אם גדול עונו מנשוא או אם לא חטא, אחת דחו לשפוך דמו כמים מכיון שניתן רשות למשחית: קלאב. הוא עץ ארוך וחלוק הנראה כעין «עלי חיים» שהפוליטי משחמשין בו כחרב: בעלעו מעלעים. מוללים את דמינו, כמו אפרוחיו יעלעו דם (איוב ל"ט): במפטיר נפטרים. כלומר אף אם לא ידע דבר מה מהיכדות, אך אם יודע לקרות מפטיר ולהטיף בשפת אנגלי איזה מלים הוא יהודי למוד ואין נזקקין לו עוד: תופרי במכונות. הם שקורין אפרייטארס, ואין לך אפרייטער צאמריקא שאין לו הכרה וידיעה צנוגי החיאטראות וכדומה: מהללים. את קאלומבוס על ארצו שזכת עשוי טאבעקא וקענדי:

תם ונשרם

